

М. С. БАБЕШКО

старший викладач
Класичний приватний університет

УНІВЕРСАЛЬНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ ІНДУСТРІЇ

У статті подано педагогічну модель професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної індустрії. Модель розроблено на основі аналізу виробничих і типових завдань діяльності.

Ключові слова: педагогічна модель, фахівець готельно-ресторанної справи, професійна підготовка, індустрія гостинності.

Наразі актуальною є розробка цілісної моделі професійної компетентності фахівця готельно-ресторанної справи, у якій відображено системний підхід до визначення універсальних якостей фахівця, його загальних, спеціально-фахових та спеціалізованих компетентностей.

Мета статті – розкрити зміст моделі професійної підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи.

Компетентнісний підхід передбачає спрямованість процесу навчання на формування та розвиток у студента професійно-спеціалізованих компетенцій, шляхом створення відповідних педагогічних умов формування готовності до вирішення професійно-організаційних завдань на основі отриманих знань, умінь та навичок (С. Амеліна, М. Артьомова, Н. Бібік, Б. Ельконіна, О. Спирін та ін.).

У працях багатьох українських та зарубіжних науковців (О. Бондаренко, В. Вдовченко, М. Галицької, Н. Горбатюк, І. Гриценко, І. Зоріна, В. Квартальнова, М. Лобур, О. Марущак, А. Нісімчук, В. Радкевич, О. Падалка, Л. Сакун, Н. Свірідова, В. Федорченка, А. Чудновський, О. Шпак та ін.) проаналізовано різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців індустрії гостинності. При цьому до ключових компетенцій, як правило, зараховують соціальні й особистісні компетенції, а до професійних – загальні та спеціально-професійні компетенції.

Пошук шляхів підвищення якості підготовки фахівців до практичної професійної діяльності забезпечив упровадження діяльнісних технологій, однією з яких є моделювання професійної діяльності в навчальному процесі. На основі цієї технології розроблено та впроваджено в навчальний процес технологічну та виробничу практику студентів спеціальності “Готельно-ресторанна справа”.

Чим більше ознак об’єкта відображає модель, тим повнішою вона є. Створюючи модель, людина намагається найповніше відобразити лише ті ознаки об’єктів, що є важливими та суттєвими для досягнення поставленої

мети. Якщо, наприклад, модель пароплава створюють для колекції, то суттєвими є його зовнішні ознаки, а не можливість плавати. Створюючи паперовий кораблик, який діти запускатимуть у струмку, важливо, щоб він міг плавати.

У своїй діяльності людина дуже часто використовує моделі, тобто створює образ того об'єкта, явища або процесу, з яким їй доведеться працювати.

Об'єкт (від лат. *objectus* – предмет, явище) – це цілісна частина навколишнього світу.

Модель (від лат. *modulus* – міра, зразок, норма) – це певний новий спрощений об'єкт, який відображає суттєві особливості реального об'єкта, процесу або явища. І саме аналіз моделі та спостереження за нею дають змогу пізнати суть реально існуючого, складнішого об'єкта, процесу або явища.

У процесі розробки технологічної практики моделювання професійної діяльності визначалося як таке її відображення в змісті навчання, яке дає студентам реальну картину професійної діяльності в готельній індустрії, що, в свою чергу, дає їм можливість у процесі навчання максимально оволодіти технологіями та операціями професійної діяльності [5].

Моделювання професійної діяльності в навчально-виробничому процесі дає можливість студентам уявити собі сучасний стан майбутньої професійної діяльності як у виробничому, так і в соціальному аспекті. Сутність технологій моделювання професійної діяльності полягає в тому, що студенти імітують професійну діяльність у процесі навчання, при цьому вони знайомляться з уніфікованою професійною діяльністю, в них формуються загальні уміння та навички, універсальні якості особистості.

Процес моделювання – це відтворення характеристик одного об'єкта на іншому, що зумовлено раніше визначеною метою та орієнтовано на практичне застосування результатів. Він враховує сутність явища, яке моделюється, а також поставлену мету. Вона, як відомо, визначає засоби та впливає на результат. Важливе значення має послідовність етапів моделювання [1]. Моделювання діяльності фахівця визначає необхідні випускнику компетентності, види діяльності, зміст професійної освіти, освітні технології, засоби та форми організації навчального процесу [1, с. 2].

Модель освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки фахівця є одним із джерел змісту його професійної підготовки, що має велике значення для ефективної організації та реалізації всього навчально-виховного процесу.

Згідно із Законом України “Про вищу освіту”, професійна підготовка – це здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю [4]. Формування кваліфікацій відбувається на основі професійного стандарту, який затверджує вимоги до знань, умінь та навичок випуск-

ника вищого навчального закладу. Професійний стандарт є пов'язуючою ланкою між роботодавцем та вищим навчальним закладом.

Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли вповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту [2].

Саме результат навчання (компетентність) на певному рівні вищої освіти визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність. А модель професійної компетентності буде складатися з таких елементів, як: комбінація знань, умінь і практичних навичок; способів мислення; професійних, світоглядних і громадянських якостей; морально-етичних цінностей.

Оскільки готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності визначається його професійною компетентністю, а остання визначається його здатністю до засвоєння та використання набутих знань, умінь і навичок (засвоєні компетенції). Відповідно до галузевого стандарту вищої освіти (ГСВО), компетентнісний підхід передбачає спрямованість процесу навчання на формування та розвиток у студента інтегральних, загальних, спеціальних фахових і спеціалізованих компетентностей [6].

Результати навчання дають змогу розуміти студентам, чого від них очікують, викладачам – зосереджуватися на майбутніх досягненнях студентів, роботодавцям – одержувати інформацію про компетенції випускників [3].

Ведення сучасних освітніх стандартів передбачає застосування підходів, які активізують процес навчання за практико-орієнтованими напрямками підготовки готельно-ресторанної справи. Зміна в підходах до навчання, розширення можливостей участі підприємства у формуванні компетенцій сучасного фахівця готельно-ресторанної справи підвищує інтерес потенційних роботодавців, органів державного управління туристичної індустрії до участі в освітньому процесі.

Модель компетенції фахівця готельно-ресторанної справи – це ресурс, який окреслює конкретні потреби та вимоги до розробки навчальних планів і моделей навчання у співпраці з роботодавцями.

Моделі компетенції: "...специфічний, ідентифікований, визначно, і вимірний навик або характеристика, яка має важливе значення для здійснення діяльності в межах конкретного бізнесу або галузі зв'язку". Модель компетенцій є чітким описом того, що працівник повинен знати і бути в змозі зробити за допомогою знань, навичок та здібностей [5].

Згідно з цим, ми побудували універсальну модель компетентності фахівців готельно-ресторанної справи.

Універсальна модель професійних компетентностей фахівця готельно-ресторанної справи

Блок 3	Спеціалізація “Готельно-ресторанна справа”	<u>Галузеві компетенції</u>					
		Організація обслуговування споживачів готельних послуг	Маркетинг та управління в готельно-ресторанній індустрії	Туроперейтинг	Відпочинок та рекреація	Наради, івенти та виставки	
Блок 2	Зв'язок з індустрією гостинності	<u>Загальногалузеві компетенції</u>					
		Принципи та поняття	Операції та процедури	Безпека та охорона	Маркетинг і продаж готельно-ресторанних послуг	Забезпечення якості та контроль якості	Доступність
Блок 1	Фундамент (платформа)	<u>Професійні компетенції</u>					
		Спільна робота	Клієнт Focus	Планування та організація	Творче мислення	Вирішення проблем і прийняття рішень	Робота з новітніми технологіями
Блок 1	Фундамент (платформа)	<u>Академічні компетенції</u>					
		Читання	Письмо	Наука та технологія	Основи роботи з комп'ютером	Комунікація	Критичне та аналітичне мислення
Блок 1	Фундамент (платформа)	<u>Особистісні компетенції</u>					
		Міжособистісні навички	Цілісність	Професіоналізм	Ініціативність	Адаптивність і гнучкість	Безперервне навчання

Блок 1 є фундаментом (платформою) для формування особистісних компетенцій фахівця:

- Міжособистісні навички – відображення навичок для ефективної роботи з різними верствами суспільства;
- Цілісність – відображення сильних моральних принципів та трудової етики;
- Професіоналізм – прагнення особистості запропонувати світу своє “Я” через “ділове поле” тієї чи іншої діяльності, зафіксуватися в її результатах;
- Ініціативність – демонстрація прихильності до ефективного виконання роботи;
- Адаптивність і гнучкість відкриває доступ до параметрів адаптації до нових умов та мінливих вимог навчання;
- Безперервне навчання – демонстрація прихильності до саморозвитку та вдосконалення знань і навичок.

Блок 2 окреслює компетенції, пов’язані з індустрією гостинності. До них ми зарахували професійні та академічні компетенції. До професійних компетенцій належать:

- Спільна робота – робота з іншими для виконання робочих завдань;
- Клієнт Focus – дієве та ефективно задоволення потреб клієнтів;
- Планування та організація – планування й визначення пріоритетів у роботі, ефективне планування часу та виконання поставлених завдань;
- Творче мислення – створення інноваційних та креативних рішень;
- Вирішення проблем і прийняття рішень – генерація, оцінювання та реалізація рішень проблем;
- Робота з новітніми технологіями – вибір, використання та підтримка сучасних технологій для полегшення трудової діяльності;
- Планування та координація;
- Бізнес Основа – використання інформації про основні принципи ведення бізнесу, тенденції в економіці.

Серед академічних компетенцій ми виокремили:

- Читання – розуміння письмових пропозицій, звітів, малюнків у документах, пов’язаних з професійною діяльністю;
- Письмо – використання (бізнес) англійської мови для збору інформації та підготовки письмових документів;
- Наука та технологія – використання наукових правил і методів з метою висловлення власних ідей та вирішення проблем;
- Комунікація – слухати, говорити, і сигналізувати, щоб інші могли зрозуміти;
- Критичне та аналітичне мислення – використання розумових процесів для аналізу та обробки інформації;

– Основи роботи з комп'ютером – використання інформаційних технологій та пов'язаних з ними програм для передавання та отримання інформації.

Блок 3 описує галузеві та загальногалузеві компетентності, притаманні спеціалізації “Готельно-ресторанна справа”. До галузевих компетентностей належать:

– Організація обслуговування споживачів готельних послуг – надання повного циклу обслуговування гостя з моменту бронювання до моменту від'їзду;

– Маркетинг та управління – передбачає побудову системи збирання інформації, дослідження ринку, реклами, збутових операцій і обслуговування, яка забезпечить максимальну ефективність при раціональному мінімумі витрат на маркетинг;

– Відпочинок та рекреація – робота установ або організацій, які надають послуги для задоволення різноманітних культурних, розважальних та рекреаційних інтересів;

– Наради, івенти та виставки – планування, організація та здійснення повного циклу послуг пов'язаних із конференціями, культурними заходами, політичними подіями та виставками.

Загальногалузеві компетенції:

– Принципи та поняття – основоположні принципи та поняття, пов'язані з діяльністю в індустрії гостинності;

– Операції та процедури – моніторинг, контроль і покращення загальних послуг індустрії гостинності;

– Безпека та охорона – забезпечення безпечного та надійного середовища для розвитку готельної індустрії;

– Маркетинг і продаж готельно-ресторанних послуг;

– Забезпечення якості та контроль якості – забезпечити матеріалами, процесами, послугами та продуктами, які відповідають вимогам якості та очікуванням клієнтів;

– Доступність – всі послуги, пропоновані готельними установами доступні для всіх людей, у тому числі людей з обмеженими можливостями.

Сутнісні характеристики компетенцій задають вектор підготовки фахівця, визначаючи мету та результат освіти. Професійну компетентність можна назвати предметно-спеціалізованою. До неї висувають низку вимог, насамперед, це академічна підготовленість і вимоги до професійної підготовленості [7]. Дослідники зазначають, що професійні компетенції майбутнього фахівця “задаються” основними замовниками системи професійної освіти – роботодавцями, державою, суспільством, і відображають актуальні потреби й інтереси всіх суб'єктів ринку праці. Одним із важливих методів моніторингу вимог роботодавців до претендентів робочих місць є опитування роботодавців.

На думку готельєрів, взаємодія готелів з освітніми установами повинна стосуватися не тільки питань підбору кадрів, а й безпосередньо їх під-

готовки. Програма навчання у вишах, що забезпечують сьогодні готельно-ресторанну освіту, дещо не відповідає потребам індустрії. Ще одна велика проблема туристичної освіти в Україні – нетривала виробнича практика. Неможливо чогось навчити студента за один-два тижні практики в готелі або ресторані. Наприклад, у Швейцарії період практики студентів становить чотири місяці та припадає на період високого сезону (з квітня по серпень). Також роботодавці зазначають недостатній рівень володіння студентами іноземними мовами. Кількість годин, які виділяють на вивчення англійської мови у вишах, скорочується. Крім того, мало де викладають другу іноземну мову. Очевидно, що це також знижує “вартість” випускників на ринку. На цьому етапі необхідно налагодити баланс теорії та практики, оскільки практичний досвід сьогодні багато в чому визначає затребуваність молодих фахівців на ринку праці.

Ще одною проблемою сучасної готельно-ресторанної освіти є адаптація освітніх програм. Той факт, що адаптація програм вишу до вимог бізнесу сьогодні відбувається не дуже швидко, пов’язаний з декількома обставинами. Це тривалі реформи вищої освіти і, як наслідок, – нестабільність програм, відсутність професійних стандартів для індустрії гостинності, які сьогодні знаходяться в доопрацюванні, недолік взаємодії між готельєрами і представниками вишів.

Висновки. Як зазначено вище, з урахуванням деяких винятків, моделі компетентності є життєздатним інструментом, який можна використовувати для підготовки робочої сили та утримання кваліфікованих робітників на посадах для задоволення потреб в роботі та інших потреб роботодавців. Крім того, для цілей дослідження й розвитку кар’єри і під час зміни роботи, чи то за вибором, чи через ринкові зміни, моделі компетентності є допоміжним засобом, що дає змогу людям зосередитися на своїй поточній компетенції і переорієнтувати або підвищити свою компетентність за необхідністю. Завдяки знанням і використанню інформації, що міститься в моделі компетенцій, та усвідомлення їх індивідуальних сильних і слабких сторін компетенції, студенти та фахівці можуть управляти своєю майбутньою роботою або кар’єрним успіхом, орієнтуватися в обраному ними кар’єрному шляху або застосовувати цю інформацію для вивчення нових можливостей для кар’єрного зростання, з урахуванням використання переданих компетенцій.

Список використаної літератури

1. Борисова О. Н. Моделирование в профессиональной деятельности преподавателя университета [Электронный ресурс] / Н. О. Борисова, Л. А. Карасьова. – Режим доступа: <http://www.eprints.tversu.ru/891/>.

2. Ганф Г. Методичні рекомендації щодо зіставлення кваліфікацій з Національною рамкою кваліфікацій України [Електронний ресурс] / Г. Ганф. – 2015. – Режим доступу: http://ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2015.03.18_Twinning_final_conference/Final%20Guidelines%20referencing%20Ukraine_UKR.pdf.

3. Голубенко О. Освітні стандарти як інтерфейс між освітою та сферою праці [Електронний ресурс] / О. Голубенко. – Режим доступу: <http://www.ualogos.kiev.ua/fulltext.html?id=624>.

4. Закон України “Про вищу освіту” від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2235/>.
5. Мінакова В. О. Моделювання професійної діяльності – ефективна форма практичного навчання [Електронний ресурс] / В. О. Мінакова // Освіта.уа. – 2013. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/34626/.
6. Проект стандарту вищої освіти. СВО_ПО_ГРС – 2016. Рівень вищої освіти – перший. Ступінь вищої освіти – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта. Спеціальність – 015 Професійна освіта. Готельно-ресторанна справа / кол. автор.: Т. Б. Гуменюк, Н. М. Зубар, А. А. Волкова. – Бровари, 2016. – 25 с.
7. Сисоєва С. О. Педагогічні технології професійної підготовки : навч. тренінг / С. О. Сисоєва, Л. І. Бондарева. – Київ : Відкритий Міжн. університет розвитку людини, 2006. – 180 с.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2017.

Бабешко М. С. Универсальная модель профессиональной подготовки будущих специалистов гостинично-ресторанной индустрии

В статье представлена педагогическая модель профессиональной подготовки будущих специалистов гостинично-ресторанной индустрии. Модель разработана на основе анализа производственных и типовых задач деятельности.

Ключевые слова: педагогическая модель, специалист гостинично-ресторанного дела, профессиональная подготовка, индустрия гостеприимства.

Babeshko M. Universal Model of Training Future Professionals Hotel and Restaurant Industry

The article presents a pedagogical model of professional training of future specialists hotel and restaurant industry. The model was developed based on the analysis of production and typical problems of activity.

The issue of hospitality specialists' competitiveness relates to the new specialists' transition from the process of acquiring higher professional education to the professional activity. The professional development is the central category of mutual interaction between a person and his/her environment of professional activity. In the study process at the university, it is important to develop pedagogical model of professional training of future specialists hotel and restaurant industry. Both, the academic staff at universities and practice mentors at universities and in enterprises have to explain students their new professional role – the formation of a hospitality specialist during professional practice in various enterprises. The aim of the research carried out was to give a scientific background for professional practice as a contributor to competitiveness of hospitality professionals from the point of view of pedagogy science.

The introduction of modern educational standards involves the use of approaches that activate the process of learning by practice – oriented areas of training. The change in approach to learning, empowering enterprises participating in the formation of universal competence of the modern hospitality specialists, raises the interest of potential employers, government tourism industry to participate in the educational process.

Key words: pedagogical model, specialist in hotel and restaurant business, professional training, hospitality industry.